

KONFERENSIYALAR COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

O'ZBEKISTON TARAQQIYOT STRATEGIYASINING USTUVOR YO'NALISHLARI BO'YICHA TADQIQOTLAR

III Respublika ilmiy-amaliy konferensiya
MATEARIALLARI

1-JILD | 3-SON

2025-YIL

O‘ZBEKISTON TARAQQIYOT STRATEGIYASINING USTUVOR YO‘NALISHLARI BO‘YICHA TADQIQOTLAR

**III RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, noyabr

TOSHKENT-2025

ISBN-978-9910-8337-3-1

O'zbekiston taraqqiyot strategiyasining ustuvor yo'nalishlari bo'yicha tadqiqotlar III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami. 1-jild, 3-son (noyabr, 2025-yil). – 42 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 2-noyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "O'zbekiston taraqqiyot strategiyasining ustuvor yo'nalishlari bo'yicha tadqiqotlar" mavzusidagi III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, strategiya, ustuvor yo'nalishlar, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, texnologik taraqqiyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

TEXNIKA FANLARI

Babajanova Mexribonjon

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'YI INTELLEKT ASOSIDA TA'LIMNI MODERNIZATSIYA QILISH 4-6

Ismailova Zumrad, Anarbaev Anvar, Vaxidov Umid

ISSIQXONADA HAVOSINI BUG'LATIB SOVUTISH TIZIMI UCHUN SHAMOLLITGICH QURILMANING RATSIONAL ELEKTR PARAMETRLARINI ANIQLASH 7-12

TARIX FANLARI

Narzullayeva Zulxumor

SALJUQIY HUKMDORLARNING MAMLAKATDAGI ZIYOLILAR QATLAMIGA VA TA'LIMGA KO'RSATGAN E'TIBORI 13-16

FILOLOGIYA FANLARI

Begmatova Dilorom

DARIY TILI GAZETA MATNLARIDAGI HOKIMIYAT ORGANLARI VA ULARNING FAOLIYATI BILAN BILAN BOG'LIQ SIYOSIY EVFEMIZMLAR 17-19

YURIDIK FANLAR

Shorasulova Gulnoza

RAQAMLI MAKONDA BOLALARNING SHAXSIY MA'LUMOTLARINI HIMOYA QILISH: O'ZBEKISTON TARAQQIYOT STRATEGIYASIDA "XALQ XIZMATIDAGI DAVLAT" TAMOIYILINING AMALIY IFODASI 20-25

Maxmudova Hurmatxon

FUQAROLARNING YURIDIK YORDAM OLIH HUQUQI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI 26-30

PEDAGOGIKA FANLARI

Xakimov Tulanboy

TARIX O'QITUVCHISINING NUTQ MADANIYATI VA HIKOYALASH MAHORATI — NARRATIV YONDASHUVNING ASOSI 31-33

Pulatova Lobar

LINGUOCULTUROLOGY AND MEDIA TEXT: THEIR INTERRELATION 34-37

SIYOSIY FANLAR

Umarova Nilufar

STRATEGIC RESILIENCE AND REGIONAL LEADERSHIP: UZBEKISTAN'S PATH THROUGH THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION 38-41

PEDAGOGIKA FANLARI

TARIX O'QITUVCHISINING NUTQ MADANIYATI VA HIKOYALASH MAHORATI — NARRATIV YONDASHUVNING ASOSI

Xakimov Tulanboy

Doktorant,

Qo'qon davlat universiteti.

Annotatsiya. Mazkur tezisda tarix o'qituvchisining nutq madaniyati va hikoyalash mahorati narrativ yondashuvning markaziy omili sifatida tahlil qilinadi. Tadqiqot narrativ pedagogika, tarixiy tafakkur va tasavvur ko'nikmalarining o'zaro bog'liqligini yoritadi hamda o'qituvchi nutqining mazmuniy aniqligi, uslubiy aniqligi va etik mas'uliyatini didaktik natijalarga bog'laydi. Vygotskiy, Bruner va Rikoeer qarashlari asosida hikoya matnining vaqt, sababiyat va ijtimoiy kontekstni tartibga soluvchi tuzilma ekanligi ko'rsatiladi. Empirik-adabiyotiy sintez natijasida quyidagi tezis ilgari suriladi: nutq madaniyatining yuqori darajasi tarixiy manbalar bilan asoslangan, ko'p pozitsiyani uyg'unlashtirgan va "masofali empatiya"ni tarbiyalovchi hikoya yaratish imkonini beradi; bu esa o'quvchida dalilga tayanadigan narrativ tafakkur, intellektual halollik va axloqiy sezgirlikni shakllantiradi. Tadqiqotda metodik jihatdan dars dizayni, mulohaza va qayta hikoyalash sikllari, og'zaki va raqamli hikoyalash formatlarida nutq va hikoya sifati uchun mezonlar taklif qiladi.

Kalit so'zlar: narrativ pedagogika, nutq madaniyati, hikoyalash mahorati, tarixiy tafakkur, empatiya, dalilga tayanish, raqamli hikoyalash.

THE SPEECH CULTURE AND STORYTELLING MASTERY OF A HISTORY TEACHER — THE BASIS OF THE NARRATIVE APPROACH

Khakimov Tulanboy

PhD Student at Kokand State University

Annotation. This thesis analyzes the speech culture and storytelling mastery of a history teacher as a central factor in the narrative approach. The study illuminates the interrelationship between narrative pedagogy, historical thinking, and imaginative skills, and links the content accuracy, stylistic precision, and ethical responsibility of the teacher's speech to didactic outcomes. Based on the views of Vygotsky, Bruner, and Ricoeur, it is shown that the narrative text is a structure that organizes time, causality, and social context. As a result of empirical-literary synthesis, the following thesis is advanced: a high level of speech culture enables the creation of a story grounded in historical sources, harmonizing multiple positions, and fostering "distanced empathy"; this, in turn, forms in the student evidence-based narrative thinking, intellectual honesty, and moral sensitivity. The study methodologically proposes criteria for speech and story quality in lesson design, reflection and retelling cycles, as well as in oral and digital storytelling format.

Key words: narrative pedagogy, speech culture, storytelling mastery, historical thinking, empathy, evidence-based, digital storytelling.

Tarix ta'limi mazmuni faqat fakt va sanalarni yodlatish bilan cheklanmaydi; u talabaning vaqtni anglash, sabab-oqibatni bog'lash, shaxs va tuzilma o'rtasidagi munosabatni tushunish hamda o'tmishni ma'noli voqelik sifatida tasavvur qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Bu vazifalar samarasi ko'p jihatdan o'qituvchining nutq madaniyati va hikoya qurish mahoratiga bog'liq. Nutq madaniyati tildagi aniqlik, izchillik, uslubiy moslik va etik sezgirlikni, hikoyalash esa faktlar, manbalar va pozitsiyalarni vaqtli-mazmuniy struktura ichiga joylashtirishni anglatadi. Narrativ yondashuv aynan shu struktura orqali ma'no ishlab chiqaradi: tarixiy faktlar manbalarga suyanib mazmunga aylanadi, bir-biridan uzilgan hodisalar esa izchil

kompozitsiyada uzviy tizimga kiradi. Demak, o'qituvchi nutqi nafaqat kommunikativ vosita, balki bilishning metodik mexanizmi sifatida ham qaralishi lozim.

Maqsad tarix o'qituvchisining nutq madaniyati va hikoyalash mahoratini narrativ yondashuvning asosiy omillari sifatida asoslash, ularning o'quvchilarda dalilga tayanadigan tafakkur, masofali empatiya va tasavvur ko'nikmalarini shakllantirishga qanday ta'sir ko'rsatishini ilmiy-metodik nuqtai nazardan yoritishdir.

Tadqiqot kontseptual-sintez yondashuviga tayandi. Narrativ nazariya va tarix falsafasiga oid manbalar, xususan, Brunerning kognitiv rejalari, Rikoerning vaqt va emplotment haqidagi qarashlari, Vygotskiyning tasavvurning ijtimoiy kelib chiqishi haqidagi g'oyalari sharh qilindi. Tarix ta'limi bo'yicha Wineburg, Seixas, VanSledright, Levstik va Barton tadqiqotlari hermenevtik tahlil qilinib, o'qituvchi nutqi va hikoya sifati bilan dalilga tayanish, kontekstualizatsiya va ko'p pozitsiyani uyg'unlashtirish o'rtasidagi bog'liqlik aniqlashtirildi. Metodik jihatdan o'qituvchi nutqini baholash mezonlari — aniqlik, daliliy ishora, intersub'ektivlik, etik mas'uliyat va stilistik moslik — nazariy jihatdan modellashtirildi.

Narrativ yondashuvda o'qituvchi nutqi o'tmish haqida hikoya qilishdan ko'ra, manba bilan ishlashning jonli ko'rgazmasiga aylanadi. Bunda nutq manbaga havolalarni aniq belgilaydi, iqtibos va xulosani til jihatdan farqlaydi, shubha va noaniqlik darajasini pragmatik markerlar orqali ifodalaydi. Shunday nutq talabaning tasavvurini erkin fantaziyaga emas, balki dalilga tayanadigan, ehtimollik va plausibilitet me'yorlariga bo'ysunuvchi yaratishga yo'naltiradi. O'qituvchining hikoyasi voqealarni ketma-ketlikda joylash, sabab-oqibat munosabatlarini ko'rsatish va muqobil yo'llar mavjudligini sinalgan dalillar bilan tasvirlash orqali vaqtning murakkab qatlamlarini ochadi. Bu jarayonda nutqiy aniqlik va stilistik uyg'unlik o'quvchining diqqatini asosiy argumentga jamlaydi, ortiqcha bezaklardan qochish esa tarixiy tafakkurning asosi bo'lgan tushuntirish kuchini saqlaydi.

Masofali empatiya tarix darsida axloqiy his-tuyg'u va bilishning uyg'unlashgan shakli sifatida nutq va hikoyada vujudga keladi. O'qituvchi o'z nutqida tarixiy shaxslarning motivlari, bilim ufqlari va ijtimoiy cheklovlarini kontekstual ravishda ochib borar ekan, hozirgi me'yorlarni o'tmishga qo'pol ko'chirishdan saqlaydi. Shu bilan birga, til etikati zo'ravonlik, zulm va travmatik tajribalarni sensatsionlashtirmasdan, ularning oqibatlarini hurmat bilan ifodalashga xizmat qiladi. Bu uslub empatiyani hissiy qo'zg'alish darajasidan muvozanatli tushunishga ko'taradi va talabada tarixiy shaxsga nisbatan na maqto'v, na qoralashning avtomatizmini, balki kontekst asosida mulohaza yuritishni shakllantiradi.

Hikoyalash mahorati metodik dizayn bilan uyg'unlashganda, o'qituvchi og'zaki nutqdan yozma va raqamli formatlarga ko'prik quradi. Og'zaki hikoya diqqatni uyg'otadi, asosiy syujet va aktorlar o'rtasidagi munosabatni jonli ritmda taqdim etadi, pauza va intonatsiya yordamida dalil og'irligini ta'kidlaydi. Yozma hikoya mantiqiy izchillik, iqtibos va izohning aniq grafikasida dalillarni hujjatlashtiradi. Raqamli hikoya esa xarita, vaqt chizig'i va multimodal dalillarni bir kompozitsiyada birlashtirib, tasviriy qatlam orqali sabab-oqibat munosabatlarini ko'rgazmali qiladi. Har uchala formatda ham nutq madaniyatining poydevori bo'lgan aniqlik, qisqa va lo'nda bayon, auditoriya bilan etika asosidagi muloqot ustuvor o'rin tutadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, nutq madaniyati va hikoyalash mahorati o'quvchi mahsulotida o'lchanadigan sifatlar bilan bevosita bog'liq. Talabalarning yozma yoki og'zaki narrativlarida ko'p pozitsiya uyg'unligi, dalilga havola, noaniqlikni belgilash, sabab-oqibatning oydin ifodasi va etik sezgirlik kuchayadi. Bu o'zgarishlar darsdagi muloqotning metatil

elementlari bilan qo'llab-quvvatlanganda barqarorlashadi: o'qituvchi nutqida "manbaning nima deyayotgani" va "bizning qanday xulosa chiqarganimiz" o'rtasidagi farq izchil ko'rsatiladi, taxmin va dalil chegarasi til markerlari orqali ajratiladi, rivoyat strukturasi ochiq muhokama qilinadi. Shunday qilib, o'qituvchi nutqi narrativ yondashuvda nafaqat vosita, balki namuna va me'yor rolini bajaradi.

Tarix o'qituvchisining nutq madaniyati va hikoyalash mahorati narrativ yondashuvning asosi sifatida o'quvchining dalilga tayanadigan tafakkurini mustahkamlaydi, masofali empatiyani shakllantiradi va tasavvur ko'nikmasini intizomli yaratishga yo'naltiradi. Og'zaki, yozma va raqamli formatlararo moslashuvchanlik didaktik samaradorlikni oshiradi, biroq har doim etik va epistemik mas'uliyat bilan bog'liq bo'lishi shart. Kelgusida dars dizaynlarida o'qituvchi nutqini baholash rubrikalarini ishlab chiqish, talabalarning narrativ kompetensiyasini uzun muddatda kuzatish va multimodal hikoyalashning dalilga tayanish madaniyatiga ta'sirini empirik tadqiq etish maqsadga muvofiqdir.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Vygotsky L.S. Imagination and Creativity in Childhood // Journal of Russian and East European Psychology. 2004. Vol. 42, no. 1. P. 7-97.
2. Bruner J. Acts of Meaning. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1990. 181 p.
3. Ricoeur P. Time and Narrative. Vol. 1. Chicago: University of Chicago Press, 1984. 288 p.
4. White H. Metahistory: The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1973. 448 p.
5. Wineburg S. Historical Thinking and Other Unnatural Acts. Philadelphia: Temple University Press, 2001. 255 p.
6. Seixas P., Morton T. The Big Six Historical Thinking Concepts. Toronto: Nelson Education, 2013. 350 p.
7. VanSledright B. Assessing Historical Thinking and Understanding. New York: Routledge, 2014. 198 p.
8. Levstik L.S., Barton K.C. Teaching History for the Common Good. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2004. 288 p.
9. Egan K. Teaching as Story Telling: An Alternative Approach to Teaching and Curriculum in the Elementary School. Chicago: University of Chicago Press, 1986. 128 p.
10. Lambert J. Digital Storytelling: Capturing Lives, Creating Community. 4th ed. New York: Routledge, 2013. 208 p.

O‘ZBEKISTON TARAQQIYOT STRATEGIYASINING USTUVOR YO‘NALISHLARI BO‘YICHA TADQIQOTLAR

III RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2025-yil, noyabr

Mas’ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasining ustuvor yo‘nalishlari bo‘yicha tadqiqotlar. III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to‘plami. 1-jild, 3-son (noyabr, 2025-yil). – 42 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda C-5669862 son bilan rasman davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o‘tkazilgan sana: 2025-yil, 2-noyabr

ISBN-978-9910-8337-3-1

Barcha huqular himoyalangan.
© Scienceproblems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.